

ลักษ์

คำอธิบาย

ก

กัณฑ์

เรื่อง, หมวด, ตอน, ส่วนหนึ่งของเรื่อง

ค

ครุภานตี

ไทยทางพระวินัยอย่างแห้ง

ศรัทธา

ผู้รองเรือน, ผู้ไม่ใช่นักบวช

คุณภารวังค์

ตำราพระวินัยในวันปีปฏิก
ของภิกขุและภิกษุ尼

ใจ

ฟ้อง (กริยา).

ใจที่ ใจที่ การฟ้อง (นาม).

ใจที่ ผู้ฟ้อง, เจ้าทุกข์ (คุณนาม)

ด

ถุลลัจจัย

ไทยอ้วน, ไทยหยาบ, บรรดาอาบติที่เป็นเกสนาตามนิ้ว อาบติที่
ใหญ่หรือหยาบกว่าอย่างอื่น

ไวยจิต

จิตดิจฉะลักษณ์, จิตดิจฉ้อเอารสั่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วยอาการ
แห่งชั่นไม่ดี

ท

ทุกกฎ

ทำซ้ำ, ทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ทางพระวินัย

ทุกภาษาเชิง

ผิดไม่ดี, ในพระวินัยหมายเอาผิดล้อเล่นกระทบชาติกำเนิดเป็นตัว
ซึ่งเป็นคำห่นหนองหักประชูตีเสบ

ศิพกานุกรรม

เอกสารที่ใช้ประกอบในการอธิบายตัวที่ในงานวิจัยนี้รายชื่ออธิบายในบรรณานุกรมแล้วทั้งล้วน
เล่มที่นำมาใช้อธิบายตัวที่มีดังต่อไปนี้

การศึกษา, กรม พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ 1-8 พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพ-
มหานคร โรงพิมพ์การศึกษา 2525

แปลง สันเดริกษ์ และสวัสดิ์ สวัสดิ์นิจันทร์ ตัวที่ศึกษา กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
2503

หน้านครมูลบันราชนิพิทยสถาน พ.ศ. 2505 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญกัลป์
2526

พระราชนิพนธุ์ พจนานุกรมพุทธศาสนา กรุงเทพมหานคร มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2518
พจนานุกรมพุทธศาสนา ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2528

วชิรญาณวิรรัศ, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา วินัยมุนี เล่ม 1-3 พิมพ์ครั้งที่ 34
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหากรุ๊วราชวิทยาลัย 2529

ศัพท์

คำอธิบาย

ເທສະາຄາມນີ້

ອານືດທີ່ກິດຕົວຈຳກັດຕົວເຂົ້າແລ້ວ ຈະເປັນໄດ້ຕ້າຍກາຮັດແສດງ ໄດຍໄຟເຕັກອຸ່ນ

ກຣມ

ນາສະເໜ

ໃຫ້ລົບຫາຍ, ໃໃສ່ຈາກເພີ້ມປະກວດວິຕ

ບກກາຫົ່ນຍໍ

ບກທີ່ຄວາມແຈກ, ບກທີ່ຕັ້ງໄວ້ເພື່ອໄຂຄວາມ, ດຳກຳທີ່ຕັ້ງອອົນຍາຍ, ອອົນຍາຍ
ຄວາມແໜ່ງຕໍ່າ

ບຮຮພື້ຕ

ນັກບວລ, ຜູ້ບວລ

ບຸ່ນເປີໂຕ

ປະໂຍດກ່ອນ ພ ແຕ່ການກຳ ກາຽຝູດ ຈະສໍາເຮັດວຽກ, ອາກາຮ
ເບື້ອງຕົ້ນ

ປະນາລກງູ້ມາຍ

ກູ່ມາຍວ່າດ້ວຍເຮືອງທີ່ງເຮືອງ ໄດ້ກ່ຽວບ່ວນ ໄທ້ເຂົ້າຮະບັບເປັນ
ໜ່ວຍດໍາມູ່

ເປົ້າວາສ

ກາຮອຍໆຄ້າງຕື່ນ, ກາຮອຍໆແຮມທິນ, ຂໍອໜ້າມນີ້ມອຍ່າງທີ່ງກິດ
ທີ່ອັນສັງນາກີເສັ້ນແລ້ວປຶດໄວ້ຕົອງປະພົດຕື

ປາຈິຕິຕິຍໍ

ກາຮລະເມີດພຣະນັກງູ້ຕົ້ນກຳຄວາມດີໄຫຼກໄປ

ປາງູ້ເກສົ່ນຍໍ

ພົງແສດງຄືນ, ແມ່ຍຄວາມວ່າກິດຕູ້ຕົວອານືດທີ່ແລ້ວ ໄຟແສດງອານືດ
ອ່າຍ່າງອື່ນກລັບຕົ້ນໃໝ່ນາລືແສດງດັ່ງນີ້ວ່າ ດາຮຢູ່ທີ່ ອາວຸໂສ ກະບຸ່ນ
ອາປັ້ນຊື້ ອສປັປ່າຍໍ ປາງູ້ເກສົ່ນຍໍ ຕໍ່ ປັງເກສົ່ນ

ศัพท์

คำอธิบาย

ปาติโนเก็ต

คัมภีร์เป็นที่รวมวินัยของสังฆ มี 227 ข้อ, ข้อบัญญัติเป็นสำคัญ
มีพระพุทธศาสนาอยู่ติดให้สอดกับประชุมสงฆ์ทุกครั้งเดือน

ปาราชิก

เป็นเชื้อแห่งอาบัติ ที่ทำผู้ต้องให้ฝ่ายแพ้ ได้แก่ชาดจากความเป็นภิกษุ

ผดดิยงสังฆ

ประกาศให้สังฆทราบ, การนอกให้สังฆริลังหน้า

พระวินัย

ส่วนหนึ่งของพระไตรปิฎก เรียกว่า "วินัยปิฎก" สิกขานบทของ
พระสังฆ

พุทธนัยน์บัญญัติ

ข้อบังคับของพระพุทธเจ้า, ข้อที่พระพุทธเจ้าทรงตรา - แต่งตั้ง
อำนาจการปกครองของพระพุทธเจ้า, บกบัญญัติของพระนักเจ้า

พุทธศาสนา

พุทธกาล

มาตุตาม

พุทธบูร্ধ, พุทธบูรณะ

มานะธรรมศาสตร์

เป็นเชื้อภูมายิปราณ

นามพัต

วัตรอย่างหนึ่งที่ภิกษุต้องอาบัติสังฆากิเลสแล้วต้องขอต่อสังฆ แล้ว
ประพฤติ 6 ราตรี (แล้วขออพกานต่อสังฆ ครั้นสังฆสวัสดิ์อพกาน
แล้วจึงพ้นโทษ)

ศัพท์

คำอธิบาย

๙

ลหุกาบตี

อาบตีเบาๆ

ໄລກວັນຍະ

ໄທພາກາງໄລກ (ມີໄທພາກາງໄລກ)

ວິນີຕົວຕຸ

ເຮືອງຝ່າພຣະນະຫອກຄໍກຽງຂໍ້າດ ພຣຶກງຽງວິນີຈັຍ, ເຮືອງສໍາຫວັບ

ເທິຍບເດືອງຕັດສິນອານີຕີໃນຄົມກົງວິວັງດີ

ວິກັງດີ

ການຈຳແນກ, ການແປ່ງ

ວຸງຈານຄາມນີ້

ອານີຕີທີ່ຕົອງແລ້ວຈະຟັ້ນຕີວິກາຮອຍໆກ່ຽວ

ສ

ສົຈິຕະກະ

ມິຈິຕາເຈືອ, ແກ້ລັງ, ຈົງໃຈ

ສົງໝົງ

ກົກໜ່າລາຍຽບປະເມີນພ້ອມກັນເນື້ອກຳຈົດຂ່າງ ໄດ້ຍ່າງທີ່ນີ້
ຈຳນວນມາໃຫຍ່ແລ້ວແຕ່ກົຈິນ໌ ທ່ານ

ສມຄຫັນຫຼກະ

ໜ້າວັດແໜ່ງຫຼກມະນີນີ້ຮ່ວມມືການຮັບຮັດກົດກົດ

ສິ່ງນໍາຮົມ

ກົກທາງວິນຍີທີ່ສົງໝົງກຳກາຍໃນສິ່ມາ

ສິ່ງນໍາກີ່ງສົນ

ຫຼືອານີຕີທີ່ນັກອອກໜີ້ຮ່ວມຈາກປາກປາຊີກ, ອານີຕີທີ່ຕົອງອາຫັນສົງໝົງ

(ປາກປານາສົງໝົງ) ກັ້ງ ໃນການເບື້ອງຕັ້ນແລະ ໃນການທີ່ເຫັນຈະໜີ້ໄດ້

ສິ່ນມຸຂາວິນຍີ

ຮະບັບຮະຈັບອົກສົງໃນກົງພ້ອມທີ່ 4 ດື່ອ ພ້ອມທັງສົງໝົງ 1,

ບຸດຄລ 1, ວັດຖຸ 1, ພຣຶມວິນຍີ 1

ສາເໝີນ

ປາກປານີ້ເຊີຍເສື້ອງຫືນວ່າມັກນີ້ ເທົ່ານັ້ນ

ສາງູປ

ຄວາມເໜັນຫຼາສົມ, ຄວາມພອເໝາຍພອດຕີ

ສຶກຂາບກ

ບາກທີ່ຕົອງຄືກ້າ, ຂ້ອ, ມາຕຣາ

ศัพท์

คำอธิบาย

สุกษะ	น้ำอสุจิ (น้ำกำเนิด)
เสขิวัตร	ธรรมเนียมที่กิษุสามัคคีพึงศึกษา, พึงปฏิบัติ
เสพเมือน	การร่วมประเวณี
อจิตตกะ	ไม่มีจิตเจือ, ไม่แก้ัง, ไม่จงใจ
อชิกรณ์	คดี, เรื่องความที่ฝื้นกัน, เรื่องที่ต้องจัดต้องทำ
อชิกรณ์สมณะ	ข้อสำหรับจะบอชิกรณ์
อติเรกจิวร	จัวร์ที่เหลือจากไตรจัวร์ที่อชิฐาน
อนุปสัมบัน	ผู้ที่ไม่ได้อุปสมบท, คนที่แยกจากภิกขุและภิกษุ尼, แม่ภิกขุนิกจัดเป็นอนุปสัมบันของภิกขุ
อภิสมาจาร	มารยาทอันดี, ความประพฤติอันดี
อวต	แสดงให้รู้, ยกย่องต่อหน้าคน
อัพกาน	การสวดรับภิกษุต้องสังฆาทีเสล และได้แรงฤทธิมานต (หือออยบริวารสัตว์) และให้กลับเป็นบุริสุทธิตามเดิม
อาบติ	ความล่วงละเมิด, โภช, ไทยที่เกิดเพราความละเมิดในชื่อที่พระพุทธเจ้าให้มา
อาสา	ที่ฟัง
อุกแขมนิยกรรม	กรรมตือการยกเสียจากการสมโภต (คงหา) กับสงฆ์, ตัดลิขิทของภิกษุเสียช่วงระหว่างพระไม่เห็นชอบติ หรือพระไม่กำลังชอบติ หรือพระไม่ஸละกิจในบป

ศิฟท์

คำอธิบาย

อุดติริมโนสสธรรม
(อุดติริมโนสสธรรมลัษฐ์)

อุปถัมปกา^๑
โอมสวากลิกขابก
(โอมลักษวด -)

ธรรมอันยิ่งของมนุษย์ ได้แก่ผ่าน วิโมกษ์ สมานิ สมานบติ บรรด ผล

การบัวเป็นเกียช
ลิกขามทวารวยคำพดเสียดแทงให้เจ็บใจ (ด่า)

